

foto Timur Suleymanov

Alexander Shonert

Hra na housle prostředkem k dosažení duchovní dokonalosti

Tereza Hlaváčková

Houslista a pedagog Alexander Shonert se narodil v Sibiři. Od roku 1999 žije a pracuje v Praze. V roce 2014 vystoupil s dvouhodinovým recitálem před naplněným stojícím sálem v jedné z nejprestižnějších koncertních síní v USA, v National Gallery of Art ve Washingtonu DC. Je autorem knih *Advanced Violin Technique Vol. I* a *How to Master Firm Staccato Up and Down in 3 Lessons*. Učí hrát na housle žáky z celého světa. Tvrdí však, že ve skutečnosti vyučuje duchovní praktiky a při výuce se cítí jako lékař. Jeho metoda totiž začíná v žákové mysli. Alexander Shonert nejprve naučí s pomocí technik z tai chi uvolnit psychiku a poté i tělo. Díky tomu pak zvládnou například obtížné řadové staccato. Prestižní britský časopis *The Strad* o něm napsal: „Je obdivuhodné, že je ochoten využít své vlastní fenomenální hráčské schopnosti, aby předvedl své teorie v praxi a své umění a odbornost sdílel s kolegy a studenty velmi otevřenou formou.“

Jste znám tím, že do své hry vkládáte velké emoce. Do své přípravy zapojujete jógu, tai chi a také otužování. Pomáhá vám to k lepší koncentraci při hře a po koncertě k rychlejší regeneraci? Ano, ale přistupuji k tomu mnohem hlouběji. Pro mne je hra na housle pouze jedním z prostředků k dosažení duchovní dokonalosti. Je to filozofie a životní styl. Co se

jógy týče, pokračuji v tradici Yehudi Menuhina, který vnímal jógu jako nedílnou součást svého života a říkal, že jeho nejlepším učitelem hry na housle byl učitel jógy guru B.K.S. Iyengar. Jóga vlastně učí, jak ovládat tělo, duši a myšlenky, což je velice důležité, a já jen učím, jak to aplikovat při hře na housle.

Co v současné době preferujete – koncertování nebo pedagogickou činnost? Těžko říct.

Mám rád oboje, ale pedagogické činnosti se věnuji s větší pravidelností.

Na vašich webových stránkách shonertacademy.com je vidět, jak vyučujete nejen samotnou hru, ale i různé cviky, dýchání a celkový přístup k chápání hudby. Setkal jste se i s nepochopením vašich metod? Bohužel ano, a to hlavně od mých českých kolegů. Ale zase moji kolegové v zahraničí to velice oceňují a já jsem první učitel hry na housle z České republiky, jehož metodice věnoval renomovaný londýnský hudební časopis *The Strad* samostatný článek.

Jaká hudba je vám nejbližší? Předpokládám, že židovská. Ano, rád hraji židovskou hudbu, ale k mým nejoblíbenějším skladatelům patří Bach a Čajkovskij.

Váš hudební vzor? David Oistrach a Yehudi Menuhin.

Jste autorem originální výukové metody tzv. *The Shonert Technique*, která je založena na znalostech lidské psychologie, fyziologie a na práci s energií. Povězte mi o tom více. Moje metodika je výjimečná tím, že kromě hry na housle učím studenty i správně myslet a vštěpuji jim návyky, které mohou mít praktický význam pro život. Jedná se pře-

devším o práci s energií. Jako učitel hry na housle se cítím jako doktor. Je důležité za krátkou dobu určit správnou diagnózu. Zjistím, s čím má žák problém, z jakého důvodu se mu nedaří ten či jiný technický úkon, proč skladba nezní dosti výrazně. Posléze mu dávám účelné rady, jak to v nejbližší době napravit. Používám především sluch, již podle barvy zvuku dokážu odhalit, kde je problém. Někdy stačí například jen uvolnit loket. Jedno z tajemství mé metodiky tkví ve využití principů psychologie. Student si informace zapamatuje podstatně rychleji a lépe, pokud je vnímá asociativně. Na svých hodinách často uvádím porovnání. Zde je příklad jednoho takového: Tři lidé dostali za úkol rozbít tlustou stěnu holou rukou. Jeden ji rozbíjel hodinu, poranil si ruku a nechal toho. Druhému se po sedmi hodinách podařilo rozbít stěnu a upadl do bezvědomí. Třetí nejprve dvě a půl hodiny zkoumal, kde je ve stěně slabé místo a jakou silou ji lze rozbít, poté ji během 30 minut rozbil bez újmy na zdraví. Moje pedagogická metodika je založena na třetí variantě. Není důležité, zda žák cvičí hodně či málo, ale nakolik efektivní toto cvičení je. Udělat něco za kratší dobu s větším soustředěním a rozmyslem je metoda použitelná skoro ve všem. Jsem houslista, takže co se houslové hry týká, jako první doporučuji: „Vezmi noty a zkus pochopit, co vlastně budeš cvičit, obsah.“ Když některý z mých studentů má hrát skladbu, chci, aby si o autorovi co nejvíce nastudoval a pochopil období, ve kterém byla zkomponována. Třeba Bach má z jednoho období velice smutnou skladbu, tou dobou mu zemřela manželka, tyhle okolnosti nelze oddělit.

Takováto poctivá příprava má své opodstatnění. Jedna hodně slavná česká zpěvačka tak dokázala na jevišti udělat obrovský dojem, zpívala celým srdcem, prožívala spoustu emocí, dokázala se i rozplakat a posluchači plakali s ní. Věřili jí všechno. A její blízká kamarádka mi prozradila že měla vše, každé gesto, každou slzu, předem přesně promyšlené. To neznamená, že to bylo falešné, ona to prožívala, ale dokázala s emocemi dokonale pracovat. Kontrolovaná práce. Horké srdce a chladná hlava. Úžasné.

Míváte před vystoupením trému? Všichni, kteří vystupují před lidmi, muzikanti, herci, mají trému, je to normální jev. Kdyby přišel hrát houslista bez trémy, bude to nuda jak pro něj, tak pro ostatní. Jako vystupující máte zodpovědnost, dívá se na vás spousta lidí, bojíte se udělat chybu. Zbavit se trémy tak, aby to věci prospívalo, je těžké, je potřeba pracovat s ní vědomě. Snažil jsem se najít takovou cestu, abych se s trémou skamarádil, aby mi pomohla. Na zvládnutí strachu, trémy a překonávání bloků jsem vypracoval vlastní techniku. Někdy u mých žáků ruce ovládají hru podobně jako strach ovládá naši mysl. Oni pak nedokážou ruku uvolnit tak, aby hrála plynule. A i tady je v první řadě potřeba zbavit se strachu v hlavě. A poté to přenést do těla.

A. Shonert a Š. Rak

Díky tomu dokážete zlepšit techniku i zkušeným hráčům. Specializujete se na náročné řadové staccato, hraní not co nejvíce odděleně. Máte pro staccato speciální talent? V Rusku nás vždycky učili, že buď pro to máte talent, nebo staccato nikdy nedokážete zahrát. Mně to podle tradiční metody, kdy máte svaly v křeči, hrát nikdy nešlo. Řekli mi proto, že já talent nemám. Bylo mi to líto, protože jsem nemohl hrát hodně krásných Paganiniho skladeb. A tak jsem přišel na metodiku, která je opačná, spočívá na uvolnění. Zahraji staccato dolů na 120 tónů, což je víc než Josef Slavík (*legendární houslista žijící na začátku 19. století a přezdívaný český Paganini, pozn. red.*) A bez talentu.

V čem je klíč vašeho přístupu? Mám na to cviky. Cviky, které pocházejí z tai chi a jógy a jsou fyzické, ale i mentální. Především je to věc uvolnění. Například zvednu ruku a nechám ji padat. Když ji uvolním ještě víc, padá

rychleji. Není v tom žádná síla, jen jsem ruku ještě více uvolnil. Je to jemné.

Tai chi používá sílu soupeře, vy váhu smyčce při tahu dolů. To chápu. Ale co při tazích nahoru? Není to nahoru dolů. Je to jeden pohyb dolů a setrvačností nahoru. Opět je to jen jiný názor na věc. Spousta lidí cvičí deset hodin denně, jdou nahoru po těžké cestě. Já nabízím cestu z druhé strany hory. Neučím hrát jen na housle. Učím také duchovní praktiky.

Duchovní praktiky při hře? Nejtěžší ze všeho je soustředit se a alespoň minutu nemyslet na nic. Většina lidí to neumí. Máme hodně informací a to nás ničí. Hráet na housle dlouhé tóny a soustředit se na jejich zvuk, to je meditace. Když hraje na housle, je důležité chytit jejich vibraci. Dobrý houslista s ní umí pracovat jako s energií, každým dalším tahem ji ještě více rozehraje. Když mám někde nějaký blok, energie nemůže proudit. Stejně jako v tai chi.

Shonerts Duo

odbornou kritikou, která svého času vycházela, nemohl by vůbec skládat.

Co považujete za největší úspěch, co je pro vás odměnou? Když dokáži předat skrze housle svoji náladu a své myšlenky, co jsou obtížně vyjádřit slovy. Někdy se při svých vlastních skladbách na koncertech stává, že lidé pláčou. To je největší úspěch. Jednou jsem hrál pro slepé děti. Paní učitelka mě připravila dopředu na to, ať se nezlobím, když budou děti během koncertu zlobit. Že mají svůj svět. Po koncertě byla v šoku, protože děti seděly a pozorně naslouchaly. To byla největší pocta a ocenění. U nevidomých radí ne závist, ale srdce.

Na jaké hrajete housle? Mám skvělé housle od Petra Zdražila, jednoho z nejlepších současných houslařů. Vyráběl je přímo pro mě ze starého italského dřeva a používal při tom staré italské techniky. ■

Zatím doučujete většinou žáky jiných profesorů. Chodí za vámi, až když mají nějaký problém, když jim něco nejde. Napravuji cizí chyby. Ale doktoři dělají často to samé. Já žáky opravím, oni se zlepší, ale vystupují pak jménem svého profesora. Takové žáky mám i z prestižní školy Julliard v New Yorku, vyučuji člena známého českého tělesa i 67letého žáka z Bostonu. Na mé konzultace do Prahy jezdí houslisté až z Vídně či Bratislavy, ale také profesori mého věku i starší. Učil jsem rovněž profesora houslí z UK a v létě ke mně přijede profesor z Budapešti, aby mohl pomoci mé metodiky učit své studenty. Zvlášť mne potěšilo, když ke mně před pár měsíci přijel profesor violy da gamba ze Salcburku proto, že moje metodika funguje nejenom na housle, ale také na violu a cello, a po hodině s panem profesorem jsem viděl, že to krásně zafungovalo i na violu da gamba a že ho metodika velmi zaujala. Bude tak asi prvním gambistou, který zvládl na tomto vzácném nástroji také řadové staccato.

Nemrzí vás, že nemáte své žáky? Trochu ano. Rád bych měl svoji třídu a učil oficiálně. V Rusku jsem byl vedoucím smyčcového oddělení na Novosibiřské konzervatoři a učil jsem na Akademii a do mé třídy se pořádali mezi studenty konkurs. Měl jsem žáky od 6 do 26 let, ale tady učím spíše soukromě. Mám pocit, že na školách se mě tady trochu bojí. Místní profesori většinou nejsou otevření novým směrům a neradi pouští mezi sebe někoho, kdo je jiný. Třeba Otakar Ševčík pracoval 17 let v Charkově na Ukrajině, a když konečně dostal místo profesora na Pražské konzervatoři, tak tam vydržel sotva pár let a pak musel odejít kvůli nevstřícnosti svých kolegů, kteří ho nechtěli uznávat, do Písku, kde založil vlastní školu, v níž vychoval Jana Kubelíka.

Řeknu vám příběh. Otec dal svého syna do hudebky a ten pak hrál doma celé dny prázdné struny, dělal jen tahy smyčcem nahoru dolů. Otec mu v televizi pustil, jak hraje Hu-

Masterclass – Konzervatoř Ostrava

deček: „Podívej, jak mačká tóny po celém hmatníku. A ty pořád hraješ jenom prázdné struny.“ A syn odpoví: „Táto, pan Hudeček to ještě hledá, ale já jsem to už našel.“ V tom je potíž. Spousta lidí si myslí, že už to našli, a nechtějí se měnit. To ale není jen český problém, je všeobecný.

S jakými ohlasy se setkáváte při interpretaci českých skladeb? Herec Alfred Strejček k vašemu podání poznamenal: „Je slyšet, že to hraje cizinec, ale je to jako podívat se na horu z jiné strany, přičemž hora se při tom nemění.“ Ohlasy jsou vesměs kladné, ale slyšel jsem i názor, že to je špatně a že je v mé interpretaci cítit silný ruský vliv. Jenže kdyby Dvořák nejel do Ameriky, nikdy by nevznikla Novosvětská. A to je nádherná česká hudba, i když ovlivněná jazzem. Důležité je, že tam zůstaly ty kořeny. Jeden profesor houslí z AMU se vyjádřil o mé úpravě fragmentu Smetanovy Vltavy, že je to paskvil, že to tak nesmím hrát. Nicméně na domácích i zahraničních koncertech má právě toto aranžmá největší úspěch a často dostávám od publika potlesk ve stoje. Podobně kdyby se Leoš Janáček řídil

Podrobný program koncertů našich partnerů naleznete na internetových stránkách

Filharmonie
Hradec
Králové

www.fhk.cz

www.filharmonie-zlin.cz

SYMFONICKÝ
ORCHESTR
HL. M. PRAHY
PRAGUE SYMPHONY ORCHESTRA

www.fok.cz